

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR SHAXSINI SHAKLLANISHIDA MAKTABGACHA
TA'LIM TASHKILOTI VA OILA HAMKORLIGI**

Habibullayeva Rayhona Bahodir qizi
Qo'qon universiteti Maktabgacha ta'lim
yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola orqali, bola tarbiyasiga maktabgacha ta'lim va oila hamkorligining qay darajada bog'liqligini va hamkorlikda qanday ishlar olib borishi haqida ma'lumotga ega bo'lasiz. Ota-ona bilan hamkorlik natijasida muammolarning kelib chiqishi va ularga yechim izlanishlari keltirilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ota-ona, bola tarbiyasi, bola shaxsi, oila hamkorligi, jamiyat ta'siri, so'rovnoma.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti o'z navbatida ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishgan. Bu esa bola tarbiyasida oila bilan hamkorlikning eng samarali usullaridan biridir. Ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning mazmuni rang-barang bo'lib, unda ayrim masalalar birgalikda muhokama qilinishi taqozo etiladi. Bolalarni tarbiyalashda oilaning roli, ota-onalarning vazifasi to'g'risidagi qonunlar, bolalarni maktabga tayyorlash kabi masalalar maktabgacha ta'lim va oila hamkorligi ishtirokida hal qilinadi.

Ingliz faylasufi Frensis Bekonning fikriga ko'ra: "Bola oilaning quvonchi, ota-onaning ko'magi, jamiyatning hayotiy kuchidir. Bolalar tufayli hayot yanada shirin, o'lim esa unchalik dahshatli ko'rinmaydi"[1] - degan edi. Darhaqiqat, bola hayotning mevasi, oilaviy g'urur, kelajak, baxt. Biroq, tarbiya qiyin vazifa bo'lib, ota-onalar har doim ham farzand tarbiyasida kerakli natijalarga erisha olmaydilar. Bola shaxsining shakllanishidan boshlab oilaning asosiy vazifasi bolaning shaxsini shakllantirish, ya'ni uning tarbiyasi to'g'risida g'amxo'rlik qilish davri boshlanadi.

Oila - bu jamiyatning bir qismi, unda yangi odam tug'iladi; bu kichik ijtimoiy guruh uchun hayotning boshlang'ich maktabi. Ota-onalar bolaning birinchi o'qituvchisi va tarbiyachisi sifatida birinchi navbatda psixologik jihatdan tayyor bo'lishi kerak. Bola tarbiyasida nafaqat tarbiyachining ijodkorligi, jonkuyarligi balki ota-onalarning ma'suliyati ham muhim. Ota-onalar farzandlarining kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun guruh tarbiyachisidek, ma'suliyatli bo'lib o'zaro hamkorlikda ish yuritishlari kerak deb hisoblayman. Bolalar rivojlanishida har ikki tomon maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-ona birdek mas'ul.

Maktabgacha ta'lim tashkilotining tajriba faoliyatidan shuni angladimki, ota-ona bilan turli shakllarda hamkorlik olib borish mumkin. Men 11-sonli maktabgacha ta'lim tashkilotida ko'chma dars mashg'ulot jarayonidagi faoliyatim davomida ota-onalar bilan alohida ishlab ularga bolalar shaxsini shakllanishi bo'yicha o'z savollarim bilan yuzlandim. So'rovnomada har bir ota-ona o'z bolasiga befarq emasliklarini angladim.

Ota-onalar farzandlariga kun davomida qancha vaqt ajratishi, oilada ularning fikri ham inobatga olinishini aytib o'tdilar. Ba'zi ota-onalar bolalarning dam olish kunlarini ham maroqli o'tkazishga harakat qilishlari, ularning kiyinish madaniyati va sog'lom rivojlanishi uchun gigiyenik salomatligiga alohida e'tibor qaratishlarini bilib oldim.

Faoliyatimiz davomida, ota-onalar bilan ishlash quyidagi bosqichlarda davom etdi:

- ma'lumotlarni berish orqali o'z farzandining yanada to'liq tasavvurini shakllantirish;
- ota-onalar tomonidan uni to'g'ri idrok etish bo'yicha anketa savollari berish ;
- ota- onaning faoliyatimiz bo'yicha fikrlari eshitildi;

- ota-onalar bilan muloqotga kirishdik, tarbiyachiga nafaqat ijobiy, balki ota-onaning tashrifi chog'ida bolaning qiyinchiliklari, tashvishlari, salbiy xulq-atvori haqida ham gapirib berildi.

Ota-onalarning fikrlarini tinglash davomida ularning maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlari uchun taklif va istaklarini mavjudligi ko'rindi, ya'ni bola shaxsini shakllanishida, ayrim xarakteri yopiq bolalar uchun psixolog yoki nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlash uchun logoped o'rinlari yo'lga qo'yilishi joiz deb topildi. Bu borada maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbariyatiga ham takliflar berib o'tdik, ular ham ota-onalarning fikrini maqullab o'tdilar. Va bu muammo tez orada bartaraf etilishiga amin bo'ldik. Ota-onalar bilan olib borgan muloqotimiz samaradorligi quyidagilardan iborat bo'ldi:

- Ota-onalarning farzandlari tarbiyasiga befarq bo'lmasligi;
- Ota-onalarning tarbiyachi bilan individual aloqaga intilishi;
- ota-onalarning ta'limning muayyan usullarini qo'llashning to'g'riligi haqida fikr yuritish;
- muammolarni hal qilish va munozarali masalalarni muhokama qilishda faollikni oshirish.

Oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarni ijtimoiylashtirish uchun ikkita muhim tashkilotdir. Ularning ta'lim-tarbiya shakllari turli xil, ammo bolaning har tomonlama rivojlanishi uchun ularning o'zaro ta'siri zarur. Maktabgacha ta'lim tashkilotida bola ta'lim oladi, boshqa bolalar va kattalar bilan muloqot qilish, o'z faoliyatini tashkil etish qobiliyatiga ega bo'ladi. Ota-onalarning ta'lim jarayonida faol ishtirokisiz maktabgacha yoshdagi bolalarning uyg'un rivojlanishi samarali natija bermasligi mumkin. Shuning uchun maktabgacha ta'lim tashkilotida ota-onalar bilan ishlashga katta e'tibor berilishi kerak. Aynan oilada birlamchi ijtimoiylashuv sodir bo'ladi, bolaning dunyoqarashi shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, bola tarbiyasida maktabgacha ta'lim, oila va jamiyatning ham birdek hissasi bordir. Chunki bola oilada ilk bor ta'lim- tarbiya olsa, uni maktabgacha ta'limda yanada shakllantiradi, mustahkamlaydi va qisqa tushuntirish, nasihat yoki o'yinlar orqali tarbiya elementlarini egallaydi. Bu esa bola tarbiyasining asosi hisoblanadi. O'z tajribamdagi faoliyatimdan kelib chiqib fikrimni yakunlar ekanman, bola shaxsini shakllanishida o'zaro hamkorlikda ish yuritish muhim o'rin kasb etadi. Shuningdek, bola shaxsi shakllanishi uchun oila va jamiyat ta'lim va tarbiyaning tayanchi hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim uchun o'zaro hamkorlikda ish yuritish eng samarali ish yuritish faoliyatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi PQ-2707-son "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
4. Maktabgacha pedagogika-Toshkent 2019. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, N.Qayumova, M.A'zamova. 426-451bet.
5. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi-Toshkent2019. F.Qodirova. 260-275bet.
6. Mirziyoev SH. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik –har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - T. «O'zbekiston», 2017.Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari. - T.: 2017.
7. "Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari" Toshkent.2017 yil.
8. Rahimova R. "Tarbiyachiga 1001 maslahat", Toshkent.,2007 yil

9. B.R.Djurayeva, H.M.Tojiboyeva, G.M.Nazirova .maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning zamonaviy tendensiyalari. Toshkent, O'zPFITI nashriyoti – 2015 yil

10. Boltayeva F. A. Esonaliyeva O. Yoshlar hayotida virtuallashuv sabablari va omillari. "Fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi" FTAI, Jild: 03, Nashr: 06, June 2022. 232 b

11. Hasanboyeva O.U. va boshqalar. Oilada barkamol avlod tarbiyasi. T.: «Fan va texnologiya», 2010.